

CAKOMO PUCCİNİNİN "TURANDOT" OPERASI İLƏ NİZAMİ GƏNCƏVİNİN "YEDDİ GÖZƏL" POEMASININ OXŞAR CƏHƏTLƏRİ

Sahilə Əzizova

Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının əməkdaşı
E-mail: vugar.azizov@economy.gov.az

*Yeddı xazinəsi var əsrarın, demək,
Vurdu m uzun, geniş naxışlı bazək.
Oxunan zaman bu əsarin sız,
Rəhatlıq gətirib nur versin gözə.*

Nizami Gəncəvi

"Turandot" Cakomo Puccini tərəfindən bastalanmış beş manzaralı üç pərdəli sonuncu operadır. Operanın librettosu Cüzeppe Adami və Renato Simoni tərəfindən hazırlanıb. Puccini bu əsəri yaratmağa ilk dəfə Fridrik Şilllerin "Turandot – Çin Şahzadəsi" adlı əsərini oxumasından sonra ilhamlanmış, lakin operanın əsas ideyası 1919-cu ildə Maks Reinholdt teatrında Venedik teatr yazıçısı Karlo Qotsinin (Carlo Gozzini) nağıl-həykəsinin tamaşasına baxdıqdan sonra arsayə gəlmişdir.

Cakomo Puccini (İtalyanca: Giacomo Antonio Domenico Michele Secondo Maria Puccini) 22 dekabr 1858-ci ildə İtaliyanın Lucca şəhərində musiqiçi Mişelə Puccininin ailəsində doğulub. Lucca balası Toskana şəhəridir. Giacomo beş yaşındakı anası ölüb və o, anası Albinanın himayəsində böyüyür. Albinanın qardaşı Fortunato Maggi orqanist və xorun lideri vəzifəsini yerinə yetirir, eyni zamanda liseydə

musiqidən dars deyirdi. O həm də Giacomonun ilk müəllimidir.

Puccini 10 yaşında olanda kilsə xorunda oxuyur və orqanda ifa edirdi, ilk dəfə Pisa şəhərində Cüzeppe Verdinin "Aida" operasını eşidəndən sonra opera bəstəkari olmaq fikrinə düşür. Belə ki, 1876-cı ildə gələcəyinə dair fikirlərini daşıdığıdır bir hadisə baş verdi. Bir neçə yoldaşı ilə birlikdə Luccadan Pisa şəhərinə təxminən 40 kilometr məsafə qat edərkən Verdinin "Aida"sını eşitmək üçün getdilər. Bu andan etibarən, Giacomo yerinin musiqi, musiqili teatr, operada olduğunu başa düşdü.

Puccini İtaliyanın opera bəstəkarlarının ən parlaq nümayəndələrindən biridir. Eyni zamanda bir çox musiqiçilər və tədqiqatçılar Verdindən sonra onun İtaliyanın ən böyük opera bəstəkari məqamına sahib olduğunu inanırlar.

1880-ci ildə Puccini Milan Konservatoriyasına qəbul edildi və döndü o boyuncu orada çalışdı. 1882-ci ildə birhərəkətli operaların müsabiqəsinə qatıldı. Birinci mükafatı qazana bilməyən "Willi" operası 1884-cü ildə Dal Verme teatrında sahələşdirildi. Bu operanı Culiо Ricordinin diqqətini cəlb edir və nəşriyyəti sahəsində ixtisaslaşan, nüfuzlu nəşriyyatın rəhbəri Ricordi Pucciniyə yeni bir opera olan "Edgar"ın sifarişini verir.

1920-ci ildə Cüzeppe Adami və Renato Simoni Pucciniyə Karlo Qotsininin "Turandot" tamaşasına diqqət yetirməyi tövsiyə etdi. Puccinidə bu hekayə unudulmaz təəssürat yaratdı. 1920-ci ilin puxtunda artıq operanın tam ssenarisini hazır idi. Ancaq iş müxtəlif çətinliklərlə davam edirdi, havas və ilham düşür, yorğunluq və depressiya dövrü ilə avazlandı. Buna baxmayaraq, 1924-cü ilin yazında opera Liü ariyasına qədər yazılmış və tam şəkildə hazırlanmışdı. Puccininin ölümündən sonra Kalaf və Turandot duetinin eşkiləri və layihələri qaldı. Ölümündən sonra onun dostu Franko Alfano operanı bitirdi. 1926-cı il aprelin 25-də La Skakalada ilk çuxşında böyük dirijor Artur Toskanini Puccininin son notları bitən hissədə Liunun ariyasından sonra zədə dönrək çubuğunu cana qoydu deyir: "Burada ölüm bəstəkarnın işini yarıncıq qoydu və o, operanı bitirə bilmədi". Alfano tərəfindən hazırlanan final ifa yalnız ikinci çuxş etdi. (1)

Puccininin operalarından "Willis" gənc bəstəkarnın ilk səhnə əsəri idi. "Willis" (İtalyan: Le Vili) hekayəsi canubı slayan mifologiyasına əsaslanır. Opera 31 may 1884-cü ildə Milanda Teatro Dal Vermedə səsləndirilib.

Puccininin ikinci operası olan "Edgar" (İtalyan: Edgar) Alfred de Mussetin "La Coupe et les lèvres" (Kasa və Dodaqlar) pyesi əsasında yazılmış lirik dramdır. Operanın premyerası 21 aprel 1889-cu il tarixində Milan La Skala Teatrında baş tutdu.

"Manon Leska" (İtalyan: Manon Lescaut) Cakomo Puccininin operalarından üçüncüsü sayılır. Antuan Fransua Prevonun eyniadlı romanı əsasında yazılmışdır. Operadakı hadisələr XVIII əsrdə Fransa və onun Amerikadakı müstəmləkələrində birində baş verir. Opera 1 fevral 1893-də Turin Regio Teatrında nümayiş etdirilir.

Dünyada ən çox səslənən operalardan biri, "Bohəmə" (İtalyan: La Bohème) Henri Murgerin "Scènes de la vie de Bohème" (Bir Bohəmə həyatından manzaralar) kitabına əsaslanaraq yazılıb. Opera 1 fevral 1896-də Turin Regio Teatrında təqdim olundu.

"Toska" (İtalyan: Tosca) operası Victorien Sardunun "La Tosca" pyesi əsasında yazılmış və xüsusi olaraq aktrisa Sara Berna həsr edilmişdir. Əsərin premyerası 14 yanvar 1900-cü ildə Roma Costanzi Teatrında baş tutdu.

Madam Butterfly (İtalyan: Madama Butterfly) dünyada ən çox ifa olunan operalardan biridir. David Belaskonun "Ueysə" dramı əsasında yazılıb. "Madam Butterfly" operasının premyerası 1904-cü il fevralın 17-də Milano şəhərinin "Teatro alla Scala" səhnəsində keçirilib. Bu operanın "Cio-Cio-san" adı ilə də tanınır. "Qərbdən olan qız" (İtalyan: La fanciulla del West) operası D. Belaskonun "Ozıl qərbin qız" pyesi əsasında yazılıb. Operanın premyerası 10 dekabr 1910-cu ildə Nyu-Yorkdakı Metropolitan Operasında nümayiş etdirilib.

"Daranquş" (İtalyan: La Rondine) operasının ilk tamaşası 1917-ci il martın 27-də Monte Karlo Teatrının səhnəsində oynanıb.

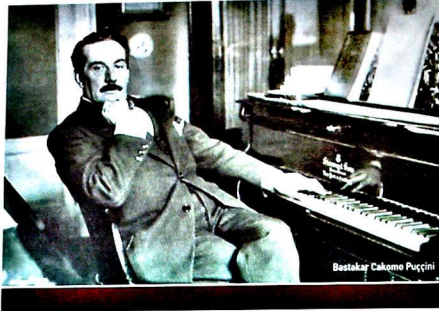
"Triplix": "Palto", "Bacı Angelika", "Gianni Schicchi"nin (İtalyan: Il Trittico: Il Tabarro, Suor Angelica, Gianni Schicchi) dünya premyerası 14 dekabr 1918-ci ildə Nyu York Metropolitan Operasında baş tutdu.

"Turandot" (İtalyan: Turandot) - K.Qotsininin eyni adlı pyesi əsasında yazılan opera bəstəkarnın ölümü ilə əlaqədar bitməmiş qalıb. Sonradan opera bəstəkarnın dostu Franko Alfano tərəfindən tamamlanıb və ilk tamaşası 25 mart 1926-cı ildə Milan şəhərində "Teatro alla Scala" səhnəsində nümayiş etdirilib. Eldar Saidov qeyd edir ki: "Cakomo Puccini bəşəriyyətin ən parlaq opera bəstəkarlarından biridir. Onun operaları dünyanın ən məşhur teatrlarında səhnəyə qoyulur, hətta klassik musiqi ilə yaxından təmas olmayan insanlar tərəfindən də tanınır.

Cakomonun ailəsi əsrilər bəy musiqi ilə məşğul idi. Həç yaşında uşağı amisinin yannı gəndərirlər. Əmsi onu istedad və itaətli sayır, hər sahə nə görə ayığına vurduğı güclü zərbə ilə "mükafatlandırır". Nəticədə, gələcəkdə hər sahə nə görə zaman onun ayığına ağır yanarır.

İk dəfə opera bəstəkarn olmaq qərarını Puccini, yuxarıda da dediyimiz kimi, "Aida" operasının gətirdiyi şəhrətdən sonra qəbul edir. O, bu hədəli də deyirdi: "Tənn çəkdik barməği ilə mane toxdurdu və dedi ki, yalnız və yalnız teatr üçün yaz.

Müəllif təndən ilk opera "Manon Lesko" olub. Lakin dünyə şöhrəti ona "Bohəmə"dən sonra gəlib. Buna baxmayaraq, dünyə tanqıçları operaya birmaneali mövğə bildirmirdilər. Tanqıçılardan biri yazırdı: "Bohəmə" musiqi tarixində həç bir iz

Bastakâr Cakemo Puccini

qoymayacaq. Müallif bu əsərinə səhv hesab edə bilər. Müallif dəstaklamak üçün isə bir qəzet belə yazmışdı: "Maestro, agar siz bu əsərə nəqə qoymadınızsa, mən sonatemi dəyişib sələmi satıcısı olacağam".

"Bohema"dan sonra "Toska" bastalanır. Teatr primadonnasını göstərilyə təzyiqlə altında Puccini əsas qəhrəmanın partiturasını dəyişikliyə edir və "Vissid" arte' arınısı yazır. Əlbəttə ki, bastakârın an tannan opelelerinden biri "Çio-Çio-San"dir. Amma güclü ifaçı tərkibinə baxmayaraq, opera uñur qazanmır. Dostları müallifi əsəri yenedən işləməyə və solisti dəyişməyə məcbur edir. Növbəti premyera bastakârın triumfuna səbəb olur. (2)

Puccini 29 noyabr 1924-cü ildə (Brüssel) öldüyü zaman "Turandot" bastəsi hələ bitməmişdi, əqac əsərinə son çatdırılması üçün bir çox eskiz və notlar qalmışdı. Buna görə də bastakârın yazılmasını əsasında Franko Alfano onun əylədiyi sonuncu duet və final ilə yekunlaşır.

"Turandot" operasının premyerası 25 aprel 1924-cü ildə Milanda "La Skala" (Teatro alla Scala) operasında səhnəyə qoyulmuşdur. "Turandot" operasının məğzində Şərç mötləriki durur və əsərin adından da bunu gözmək mümkündür.

Pucciniyə bu ideya, deyimiz kimi, 1919-cu ildə Maks Rehdolnd teatrında Otsininin nağıl-hekayəsinin təməşasına baxdıqdan sonra yaranır. Librettoçular

Adami və Simoni ilə razılığa gəlirdən sonra musiqi üzərində işə başlayır. Libretto təqəddilçiləri ədəts Otsininin başqa Şillər və Şekspir irsinin təsirlərindən olduquna da vurğulayırlar. Opera üzərində bastakârın çalışmaları 1920-ci ildə yayından, ölümünə - 1924-cü ilə qədər davam etmişdir. Bu müddət ərzində o, operanın dördüdə üç hissəsini təməmləyə bilir. Lyunun ölümündən sonra II pardanın "xoşbəxt sonluq" səhəsi Turandot və Kalaf dueti bitməmişdir. (3)

Operada hadisələr əfsanəvi dövrədə Çində baş verir. Müvəzuna əssən, qədimdə Çin imperatorunun Turandot adlı çox gözəl bir qızı varmış. Lakin bu qız kişilərə nifrət edir və aya getməmək üçün onu almaq istəyən oğlanlara cavabı tapılması çətin 3 sual verir. Bu suallara cavab verə bilən şəxs şahzadə ilə evlənmək haqqı qazanır, cavab verə bilməyənlər isə boynu vurularaq edam edilir. Nəməlum şahzadə Kalaf ilk baxışdan Turandota aşıq olur və onun hər üç sualına düzgün cavab verir. Buna baxmayaraq, Turandot Kalafı təklif edir ki, şahzadə Turandot sabah səhərə qədər onun əsl adını tapsın. Əğər düz taparsa, onda Kalaf öz boynunun vurulmasına razılıq, lakin tapma bilməsə, onda Turandot Kalafı aya getməyə razı olmalıdır. Turandot bu təklifi qəbul edir, amma fərman verir ki, onun bütün təbəələri gecəni yatmasınlar və

şahzadənin adını tapmaq çalışsınlar. Əğər tapa bilməsələr, onda həmi edam olunacaq.

Sonuncu aktn əvəlində Kalaf sarayın Ay işığı ilə işıqlanmış həyətində tək-tənha dayanıb. O, uzaqdan çarçılın şahzadənin fərmanını elan etmələrini eşidir. Kalafın arıyası məhz bu məqəmədə, çarçılın elan sadəlan altında Turandot haqqında düşüncələrdən başlayır.

İmperator saray əyanları Ping, Panq və Panq gözəl qızlarla, var-dövlət və şöhrət vəd etməklə Kalafın könlünü almağa, ədəni söylətməyə çalışsalar da bir şey çıxmır. İzdihamin yalvar-yaxarları da onu adını açıqlamağa vadar edə bilmir. Gözətçiliyi Teymur (Tatar hökmdarı) və Liunun nəməlum şahzadə ilə əlaqəsindən olduğunu bilib onlara işğəncələr veririlər. İşğəncələrə son qoymaq üçün Liu nəməlum şahzadənin adını bildiyini soylayır, lakin adı açıqlamaqdan boyun qaçırır. Deyir ki, ona susmaq üçün çiq verən sevgisizdir və Turandota nəməlum şahzadəni sevdiniyi bayan edir. Fəinalda xələq, öz oxunuşu ilə sevgi və həyat tərənnümü edir.

Orjinal süjet Azərbaycanın XII əsrdə yaşamış klassik şairi Nizami Gəncəvinin "Yeddi gözəl" əsərindəki slavyan gözəlinin hekayəsindən götürülmüşdür. Hekayədə qəddar, gözəl, hiyləqar şahzadə qızın adı çəkilməsə də bütün keyfiyyətləri ilə librettoçulara Turandota bənzəyir. Fransız sarçışnası alim Fransua Pöti de La Krua tərəfindən edilmiş tərcümədə sözügedən personaj Turandox (Turandokh) kimi təqdim edilmişdir. Turandot və ya "Turan-dox" fars sözü olan "Turan çiq" deməkdir. Tərxib baxımdan Turan Orta Asiya və Məvəraünnaħr ədəlan bölgənin adıdır. Gənci mənadə isə türklərin yaşadığı bütün əraziləri bildirir. (4)

Turandot hekayəsinin əsası arab-fars ədəblərinin toplusu "Min bir gecə" nağılına fərs dilində yazan Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin "Həsər o-yək şub" adlı əsərindən istifadə olunduğu və onun François Pöti de la Croix tərəfindən fransız dilinə çevrilyə qeyd edilmişdir. Puccini ilk dəfə Schillerin "Turandot - Çin Şahzadəsi" əsərindən ilham almağa barəbar, Turandot operasının ana təməlini Venedikli Karlo Qotsini tərəfindən yazılmış və San Məuel

Teatrında səhnələşdirilmiş 5 səhəlik bir tragediyə teatr oyununda da bəhrələnməmişdir. Təməşanın əssəsi "Min bir gecə" nağılları təşkil edir və bu müvəzuyə bir çox şair və teatr yazarılar müraciat etmişlər. (Karl Gustav Vollmoeller "Çin nağılı" və Wolfgang Hildesheimer "Şahzadə Turandotun əhvalatı") (5)

Xəli Yuslifi yazır: "Nizami Gəncəvinin özünün də arab nağılı və dastanlarına müraciatını görürük. Şair (N.Gəncəvi) məsələyə nə qədər ciddi yanaşmışı, uzun müddət mövzu ilə bağlı nə qədər axtarışlar apardığını aydın dillə dəqiq şəkildə özünə də qeyd edir, bəhrələndiyi mənbələrdən bəzilərini adlarını çəkir:

*Dünyoda nə qədər kitab var belə,
Çalışıb, əlaşib gətirdim ələ,
Ərəbcə, dəricə, yeri düşərək,
Buxari, Tabari əsərlərindən,
Oxudum, oxudum, sonra da vardım,
Hər gizli xəzinəni hər dürr çuxardım.
Əlimə yetişən hər bir varəddən,
Nüksələr bağladım mən zaman-zaman.
Onda ki fikrim səldim səhmana,
Dedik ki, qəy onu düzüm dostana.*

Bu kiçik parçə Nizaminiin poema yazmaqə başlayana qədər necə dərin araşdırmalar apardığını, gərgin zəhmət dolu yaradıcıliq prosesi keçdiyini aydın əks etdirir, eyni zamanda Buxari və Tabari kimi çox mühüm mənbələr xatırlanır. Halbuki, Nizami "Siyasətnamə", "Qabusnamə", "Min bir gecə" və başqa əsərlərdən də çox ciddi şəkildə faydalanmışdır. Nizaminiin mövzu mənbələrinin bir də, heç şübhəsiz ki, Firdovsinin "Şahnəmə"si olmuşdur" (6, s. 5).

Dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin "Yeddi gözəl" əsəri "Xəmsə"nin dördüncü poemasıdır. Poema 1197-ci ildə, (Hicri 593-cü il) fərs dilində yazılıb. Əsər 4,968 beytdən ibarətdir və orjinal adı fərs dilində "Haft peykar" adlanır. Fərs dilində "Haft" - yədi, "Peykar" isə bədən, qəmət, gözəl surat, portret, görkəm kimi ifadə olunur. Nizami bu poemani Ağsunqurlar sülaləsindən olan Marağa hakimi Əlaəddin Körpə Arslana (1174-1208) həsr etmişdir.

Əsərin süjeti Sasani şahı Vəhrəm-Gurun (420-439) həyatı ilə bağlıdır. Bu poemanın bir adı da "Bəhrənamə"dir.

Əsərin əssəsi Bəhrəmin həyatı ilə bağlı olsa da, poemanın yəməni demək olar ki, planeta və ya həftanın gününə uyğun, qədim mifologiyaya əssən hərsəri bir rəngli sarayda yaşamış yədi gözəl hekayələrindən ibarətdir. Şair öz əssəs fikrini məhəbbət məcəraları, nağıllar vəsətiisə ilə zülümkar şahları xalqın qayğısına qalmaqə, ölkəni, dövləti ədalətli idarə etməyə çağırır.

Poema həmd də "Yeddi günbəz" adlı tələm. Tikinti işlərini təməmmindən sonra gözəllər öz saraylarında - qara günbəzli sarayda Saturnun hökm etdiyli Hindistan gözəli, sarı günbəzli sarayda Günəşin hökm etdiyli Türkiistan (Çin) gözəli, yaşıl günbəzli sarayda Ayın hökm etdiyli Xərazm gözəli, qırmızı günbəzli sarayda Marsın hökm etdiyli Slavyan gözəli, firuzəyi günbəzli

sarayda Merkurinin hökm etdiyli Məğrib gözəli, səndəl ağac rəngində olan günbəzli sarayda Yupiterin hökm etdiyli Rum gözəli və ağ günbəzli sarayda Venərinin hökm etdiyli İrən gözəli məskunlaşlarır.

"Yeddi gözəl" poeməsindəki Türkiistan (Çin) gözəli ilə Puccini operasının baş qəhrəmanını Turandotu əyniləşdirəlmək olar. Çünki Turandot adının fərs dilində "Turand" sözünə əlmanma qəlməsi da onu göstərir ki, burada məhz Turandən, Orta Asiyadan Çinə kimi bir ərazidə yaşamış türklərdən, türk tayfələrindən bəhs edilir. Onu da qeyd edim ki, həzrədə Çin ərazisində Uygur türkləri yaşayır. Həmd da "Turandot" əsərinin əssəs qəhrəmanlarından biri də Tətarstan kralı Teymurun oğlu Kalafdır. Adından göründüyü kimi, "Timur oğlu Kalaf" kimi göstərilərsə də, əslində onun Teymur oğlu Xəlaf və ya Xəlifə olduğunu qeyd etmək istəyirəm.

Turandot ilə Kalaf arasında yaşamış hadisələri "Yeddi gözəl" poeməsindəki Slavyan gözəlinin Bəhrəmə nəsidəki nağıla çox bənzəyir. Bəla ki, Slavyan şahzadəsinin Bəhrəmə nağıl etdiyli dördüncü nağıl özünə ar axtaran xalqın namına haqqəddərdir. Həmin xəmətlə evlənmək istəyən çox insan onun qoyduqə sınaqlardan qızla bilməyib həlak olur. Xətrədi bir nəfər bütün sınaqları daqıf edir və xizlə evlənir.

Slavyan gözəlinin Bəhrəmə hekayə süjətləməsi:

*Dilbər gəlin kimi gözəl bir diyər,
Orda saray qurub bir şah yaşardı,
Nəzlə baslanılmış bir qız vardı,
Boyun ayarmışdır ar minnatlı,
Oydu zamanın gözəl dilbəri,
Neyləydi yoldəş, neyləydi ari.
Biri zor göstərdi, biri zar, yalnız,
Zorulyə qorudu zənni o qız.
Atası olmuşdu hər işdən bəzər,
Çünki həsbəsizdir gəlan əşqilər.
Hər kim arzulayır bəla cananı,
Bir yox, gərak olsun min canı,
Nura təməşaya parvəna gəlsin,
Uzaqda durmasın, mēydəna gəlsin.
Ondan əyləyərəm bir nəçə sulat,
Vərsə laqəyətli cavəblər əgər,
Olla minin ürək, demək, can-çiyər.
Şərtimi yəmə hər kim yetirər,
Olaqəddər mənə bir səvimi ar.
Yox əgər qırarsə şərti, peymanı,
Düşsün öz boynuna özünü qanı...*

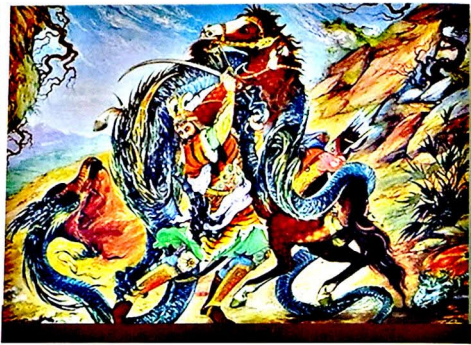
Şair və filosof Nizami Gəncəvi yaradıcılığının Yaxın Şərç, Qafqaz və Orta Asiya ədəbiyyatında təsiri hələ də hiss olunmaqdadır. Bütün bunlara baxmayaraq, Qərbdə Nizami yaradıcılığı haqqında məlumat akademik dairələr xaricində kifayət qədər yayılmayıb.

"Turandot" operası üçün ilkin mənbə sayılan "Yeddi gözəl" poeməsi daha böyük əhəmiyyətə malik mistik və simvolik bir əsərdir. Əsər Bizansdan Hindistana qədər uzanan coğrafiyada

yerləşən müxtəlif ölkələrdən olan yeddi şahzadə ilə evlənmiş Sasanı fars imperatoru V Bahramın romantik biqrafiyasını əks etdirir. Əsərdə müxtəlif süjet xətləri fərqli şəkildə inkişaf edərək maraqlı bir mühitin və intriqanın yaranması ilə nəticələnir. Əsər ağdan qaraya olmaqla özündə 7 rəngi cəmləşdirməklə, günahkar hisslərdən məsumiyyətə doğru təkamül edən məhəbbət və eşq haqqında hekayələr toplusudur.

"Yeddi gözəl"də qeyd olunan qırmızı rəngin hekayəsi ilə Puççininin "Turandot" operası arasındakı əlaqə kifayət qədər araşdırılmayıb. Turin Universitetinin müqayisəli ədəbiyyat bölməsinin professoru, Dr. Maria Teresa Giaveri və Kembriç Universitetinin tanınmış Nizamişünas alimi Dr. Kristin van Ruymbek kimi mütəxəssislər şairin dəyərli irsinin gələcəkdə daha geniş şəkildə araşdırılıb tədqiq ediləcəyinə inanırlar.

İtalyan bəstəkarı Lorenzo Ferrero "Turandot" operasındakı süjet xəttinin mənbəyinin kitabşünaslara belli olmadığı və bununla da Nizami irsinin izlərinin geniş dairələrdə bilinməməsi fikri ilə razılaşıb. O qeyd edir ki, yeganə çıxış yolu alimlər tərəfindən Şərq şairlərinə və onların mədəni irsinə böyük maraq formalaşdırmaqdır. La Skalanın Expo-2015 açılış mərasimində Turandot

rolunu canlandıran Soprano Nina Stemme Nizami yaradıcılığı ilə tanışlıq təcrübəsini bölüşərək bildirir ki, mən əsərin qaynağının Şərq mədəniyyəti olduğunu anlamıdım, lakin işin kökünə gedə bilmək imkanım olmadı... Puççini ölkə olaraq Çini seçib, lakin əsərdə fars şahzadəsi var və Kalaf tatar əsillidir. Puççini ideyanı mənimsəyib, inkişaf etdirib və onu öz əsərində görmək istədiyi şəkildə təqdim edib. (7)

"Turandot" operası ilə "Yedi gözəl" poeması arasındakı əlaqənin Nizami Gəncəvi - Cakomo Puççini yaradıcılığının əlaqəsi və dünyanın fərqli yerlərində məskən salmış xalqlar arasında bir mədəni mübadilə hekayəsi adlandırmaq olar. ♦

Ədəbiyyat:

1. www.soundtimes.ru
2. Eldar Saidov – "Operanın dahisi Cakomo Puççini", az.urban.az, 22 dekabr 2014.
3. www.operanews.ru, 30 августа 2002.

4. www.az.wikipedia.org/wiki/Turandot.

5. www.eksisozluk.com

6. Xəlil Yusifli – "Nizami Gəncəvi – Yeddi gözəl", Bakı-2004, "Şərq-Qərb", 335 s.

7. www.azertag.az 28.07.2015

Резюме

Сахила Азизова

СХОДСТВО МЕЖДУ «ТУРАНДОТ» ДЖАКОМО ПУЧЧИНИ И «СЕМЬ КРАСАВИЦ» НИЗАМИ ГЯНДЖЕВИ

Данная статья посвящается сравнительному анализу «Turandot» Пуччини и «Семь красавиц» Низами. Здесь приводятся параллели между двумя великими произведениями.

Ключевые слова: «Turandot», Калаф, Пуччини, Гоццини, Опера, «Семь красавиц», Низами

Summary

Sahila Azizova

SIMILARITIES BETWEEN TURANDOT BY GIACOMO PUCCINI AND SEVEN BEAUTIES BY NIZAMI GANJAVI

This article is dedicated to a comparative analysis of «Turandot» by Puccini and «Seven beauties» by Nizami. It examines the literary connections between the two great works.

Key words: «Turandot», Calaf, Puccini, Gozzini, Opera, «Seven Beauties», Nizami.